

kunstenaars uitnoodigingen voor tentoonstellingen op hun atelier. Dat beteekent meer dan slechts een redmiddel: men kan ontplooiende talenten op de plaats waar ze scheppend werken, worstelen en twijfelen het allerbeste leeren kennen. Zoo vertoefde men met groote belangstelling in het atelier van den schilder Konstantin Rimsky. Hij is geboortig uit Rusland, kwam echter vroeg naar Parijs en is geheel vervuld van de Fransche kunstatmosfera. Rimsky is nu boven de aardige, fijngevoelige werken van zijn eersten tijd uitgestegen tot groote ontwerpen, waarin het diepe verlangen van een hartstochtelijk hart vorm wil vinden. Cartons, schetsen, eerste gekleurde opzetten, alles bladen van een machtig formaat, die in de richting van de monumentale muurschildering gaan, beelden motieven uit van de laatste diepten van ons denken: het doordringen van den dood in den bloeienden levenslust en het lijdensverhaal van Christus. Een van deze werken is reeds nu mooi en aangrijpend afgewerkt. Een houtskoolteekening met de gestalte van den Heiland, die in het paleis van Pilatus eenzaam tusschen de koude zuilen van de Romeinsche bouwwerken en de razende volksmenigte staat. De oneindig tragische verlatenheid van de figuur van Christus, die hier als door een mystiek fluidum omgeven onmerkbaar in een bovenaardsche sfeer getild wordt, is zelden dieper gevoeld. Duidelijk dringt in zulke voorstellingen het machtige streven van de opkomende kunstenaars-generatie naar groote vormuitdrukking en indringende spiegeling van zielsbewogenheid naar voren.

Max Osborn

AANTEEKENINGEN OVER TENTOONSTELLINGEN

De kleine tentoonstelling van *Sondaar* bij Santee Landweer vestigde weer eens de aandacht op den grooten invloed hier te lande van Despiau op onze jongere beeldhouwkunst. Hildo Krop was reeds lang een bewonderaar, hetgeen een weinig aan zijn portretkunst zou kunnen worden gezien, doch overigens is hij te markant om eenige volgzaamheid te constateeren. Voor Wezelaar geldt de invloed van Despiau in hoogere mate. Thans, bij *Sondaar*, is de geheele behandeling van het oppervlak, de monden, de haarplant, zelfs de hoofd-houding, sterk geïnspireerd door den Franschen portrettist. Maillol ligt kennelijk verder van ons af en wordt hier — overigens geheel ten onrechte — minder goed gezien en begrepen. Despiau beantwoordt aan onze neiging tot fijne innigheid en zuivere waarneming. Bij hem is dat tevens vrucht van een cultuur en een milieu. Het is vrij van alle expressionisme. Het beteekent evenwicht en spiritualiteit. Men kan in twijfel trekken of de invloed van Despiau, zonder diens krachtigen geest en geniale visie, niet al te braaf en netjes zal blijken te zijn. Het brave is niet het edele. De zuiverheid is nog niet de klaarheid. Bij *Sondaar* is evenwel een verwachting gerechtvaardigd, dat hij tot een eigen vorm zal komen. Enkele beelden — de buste in het midden (raamkant) had een opmerkelijke eigen uitdrukingskracht, die meer dan het portret in den gewonen zin, een diepere houding deed gevoelen. Wie de moeite nam deze goed geobserveerde fijn-levende koppen langer te bezien werd onder de huid van de invloeden een boeiende eigen fijnheid van

Edgar Fernhout, Winter in Bergen
Olieverf 1940

zien gewaar, een stille kracht, die reeds vroeger gebleken was in het edele en gave maskertje, dat het eigendom is van het Haagsche Gemeente Museum.

Voorzichtigheid blijft ook het werk van *Edgar Fernhout* kenmerken, wiens laatste werk bij Van Lier een stap vooruit beteekende. Langzaam en met alle voorzorgen tracht hij tot wijder vlucht te komen: de formaten iets grooter, de motieven iets gedurfder. Een herfstig landschap, een hoeve in de sneeuw, twee voorbeelden van een wat groter stemming. Hij concentreert zich en de hem van nature gegeven helderheid wordt langzamerhand iets meer bewogen. Wat noodig was zoo hij niet voor goed van het heldere in het gladde zou willen verdwalen.

Wie het ongeluk had na deze jonge en in ieder geval zuivere kleine tentoonstellingen bij de „Onafhankelijken” terecht te komen, zal zich hebben afgevraagd wat in dezen tijd nog de zin — het zin-rijke — is van deze onafhankelijkheid in de kunst. Eens — in de vorige eeuw — had deze onafhankelijkheid als ver-

zet, als leuze van een te keer gaan tegen een gesloten orde, een beteekenis. Thans zijn wij weer aan een punt gekomen waarin de onafhankelijkheid in al haar betrekkelijkheid is begrepen en waarin haar hooge zeldzaamheid kan worden beseft. Ware onafhankelijkheid wordt niet geduld, niet aanvaard, doch is een kracht van den geest, een autonome kracht, die door geen stelsel of een andere orde kan worden te niet gedaan, omdat ze krachtens haar wortel ontrefbaar is. De „Onafhankelijken” van nu zijn een bespotting van deze werkelijke onafhankelijkheid geworden. Zonder dat iemand zich blijkbaar nog rekenschap geeft van de waardigheid en de beteekenis van het woord „onafhankelijk”, zonder dat iemand zich nog afvraagt welke verplichting dat woord oplegt aan het werk, is het een verzamel-naam geworden voor een uiteenlopend gezelschap, waarvan het meerendeel een zielige afhankelijkheid demonstreert en waartusschen weinig goede schilders verjaagde koningen lijken. In hetzelfde Stedelijk Museum, dat de onafhankelijken gastvrijheid verleende, had de V.A.N.K. een reeks van zalen voor het „Glas 1940”. De inrichting verdient apart geprezen. Met eenvoudige materialen werden aardige effecten verkregen, de opstelling was ruim gehouden en op aangename wijze werd de bezoeker geleid van het een naar het ander, zonder zijn indrukken te overladen. Het was een beetje naar Franschen trant, weliswaar met detail-fouten (iets te veel en storende papierenbloemen, iets te weinig frisheid en eigen karakter). Doch men zal toch moeten toegeven, dat deze lichte zwier en het bekoorlijk spel in de wijze van exposeeren van waarde zijn. De inzending van het Paapje, ter opluistering, was stiefmoeder-